

**Osnovni tečaj
o franjevačkoj
misionarskoj
karizmi**

**Franjevački
mirotvorni rad**

Lekcija 23

Impresum

Nakladnik:

Svjetlo riječi, Sarajevo – Zagreb

Za nakladnika:

Zdravko Kujundžija

Prijevod s njemačkog:

Ladislav Z. Fišić

Korektura:

Dražana Radman i Jozo Jezerčić

Grafičko oblikovanje:

Branko R. Ilić

Tisak:

Grafotisak, Grude

Sarajevo – Zagreb, 2003.

Naslov izvornika:

*Grundkurs zum
franziskanisch-missionarischen Charisma*

Nakladnik izvornika:

Međunarodni ravnateljski tim CCFMC

Predsjednik: *Anton Rotzetter*, OFMCap

Drugo, prerađeno izdanje, usklađeno
s prijedlozima Međunarodnog
kongresa CCFMC, Asiz, 1994.

Redakcija:

*Maria Crucis Doka OSF,
Patricia Hoffmann,
Margarethe Mehren OSF,
Andreas Müller OFM,
Othmar Noggler OFMCap,
Anton Rotzetter, OFMCap*

Grafike: *Jakina U. Wesselmann*

Osnovni tečaj o franjevačkoj misionarskoj karizmi

Franjevački mirotoporni rad

Lekcija 23

Franjevačko mirotvorno djelovanje

Iz izvora

Kako je Franjo pripitomio gubijskog vuka

A. Uvod

B. Pregled

C. Informacija

1. Pravi mir

1.1. Zemaljska država traži mir na zemlji

1.2. "Božja država"

2. Nepolemična alternativa

3. Sposobnost za konflikt i trpljenje

4. Nenasilno uspostavljati mir

5. Živjeti iz Božje pravednosti

D. Vježbe

E. Primjene

F. Literatura

Kako je Franjo pripitomio gubijskog vuka

Jednom Gubio, grad u Umbriji zahvatio golem strah. Vani u šumama boravio je jedan zločesti vuk pred kojim ništa nije bilo sigurno. Već je mnoge životinje i ljude ubio, tako da su ljudi podigli visoke zidine i učvrstili vrata. Nitko nije smio vani i svi su nosili oružje.

Jednoga je dana došao Franjo u grad. Čudio se zbog straha ljudi. Priznao je da nije samo vuk mogao biti kriv za ovo. Morao je postojati i razlog u dubini duše čovjeka koji je bio isto tako zločest kako je i vuk izgledao.

I sad Franjo ponudi svoju pomoć: Htio je posve sam i nenaoružan, ali ispunjen dobrohotnošću i ljubavlju izići u susret vuku – snagom križa, kako je rekao ljudima. I zaista, približi mu se vuk, najprije iskešenih zubi. Ali kad je vidio dobro Franjino srce i čuo da ga je nazvao bratom, zaustavi se u čudu. Velikim je očima gledao kako ga ovaj čovjek tako milo promatra. I tada izgubi svoju zloću. Položi svoju šapu u otvorenu ruku svetoga Franje. Uz obećanje da više neće napadati ljude niti životinje uđe s Franjom u grad. I građani su se odrekli svoje zloće i vuka nazvali bratom. I brinuli su se za njega svaki dan. I kad je, konačno, uginuo od starosti, sav je grad zapao u žalost. I danas u Gubiju pokazuju sarkofag u kojemu su stoljećima počivale kosti ovoga vuka (Prema Cvjetiči 21).

Iz: *Le livre de la chasse* de Gaston Phébus. Nacionalna knjižnica, Pariz

Zalaganje za mir

Gotovo nijedan stav sv. Franje nije tako aktualan kao njegovo zalaganje za mir. Svagdje gdje se danas govori o miru spominje se i njegovo ime. Mnogi, koji se zalažu za mir i pravednost, pozivaju se rado na Franju koji je u 13. stoljeću bio čovjek mira.

U mnogim zemljama postoje "franjevci za mir", dakle braća i sestre, koji su se ujedinili i organizirali da bi služili miru i pravednosti.

Iz: *Franziskaner Mission*, 3/97.

Pregled

B

Franjo živi alternativno

Najprije, važno je riječ "mir" shvatiti pravilno. Uvijek se govori o miru, ali se to različito shvaća. Franjo govori o "istinskom miru" na temelju augustinske tradicije (v. C 1.1.).

Franjo je morao govoriti o "istinskom miru" i zato što je grad Asiz svojim mirovnim sporazumima 1203. i 1210. godine razvio konkretne predodžbe o miru, koje su se razlikovale od Franjina načina života. Franjo je sa svojom braćom živio jednu alternativu; dakako ne na nekakav polemičan način. Pritom treba imati u vidu finu razliku koju Franjo pravi između ljudi i nepravednoga sustava u kojemu ovi ljudi žive. Pa i kad u sustavu ne bi trebalo mnogo toga mijenja, ostala bi za ljude, s Božje strane, još uvijek nada. K tomu

pridolazi i to da unutar alternative koju Franjo živi, ali u odnosu prema društvu, za Franju veliko značenje ima sposobnost za konflikt i za podnošenje. Mir nije stvar jednoga zdravoga svijeta, nego se često može zadobiti samo svakodnevnim bolom i svakodnevnim mukama.

Ova sposobnost za konflikt i podnošenje ima vrlo mnogo zajedničkoga s principom nenasilja. Franjo pripada onima koji se pouzdaju samo u snagu križa i zbog toga se odriču svakog oblika nasilja. Ovo odbijanje nasilja vrijedi također, barem teorijski, za privilegije i procese. Praktično, on je često tražio zaštitu Crkve. Budući da ne može biti mira bez pravednosti, mora se konačno pokazati kakve je predodžbe Franjo povezivao s ovim pojmom.

Franjevačka obitelj kao mirovni pokret

Za franjevačku obitelj mir nije jednostavno vriednost na rubu, mir je središte njihova poslanja.

1. Pravi mir

Moramo krenuti od prioritnog shvaćanja mira. Franjo Asiški govori o *"istinskom miru s neba"*, o *"pravoj ljubavi u gospodinu"* (2 Gl 1). Prema tome, mir je za njega dar neba. Mir je sržno povezan s Isusom Kristom (usp. Ef 2), *"u kojemu je sve što je na nebu i ne zemlji pomireno sa sve-mogućim Bogom"* (Ord 13). Istinski mir doživljava onaj tko cjelovito živi u Bogu. Zbog toga Franjo često može reći da mir treba *"sačuvati"* (usp. Opom 15; PS 11). Mir je, dakle, nešto što je na paradoksalan način već dano a uvijek se iznova za njim mora težiti.

Govor o *"istinskom miru"* dobiva na pozadini augustinske tradicije, u kojoj Franjo živi, konkretno značenje. U svojoj *"Božjoj državi"* (Knjiga 19,17) Augustin razlikuje dva *"državna oblika"* i dva različita sadržaja mira:

1.1. Zemaljska država traži mir na zemlji

Ona ga nalazi u onoj mjeri, koliko joj uspije postignuti najviše moguće slaganje građana (*"concordia civium"*). Građani se moraju sastati i u velikom broju odluka ujediniti, kako bi zadovoljili svoje osnovne potrebe (*"compositio voluntatum"*). Smisao se državnoga zakonodavstva sastoji u *"reguliranju onoga što je potrebno za održanje zemaljskoga (smrtnoga) života"* i u organiziranju onoga *"što nužno pripada životu"* (*"res huic vitae necessariae"*). Tako se mir definira kao zadovoljenje ljudskih osnovnih potreba unutar

Svojoj obitelji Franjo ostavlja misao mirovnoga pokreta: ona je poslana propovijedati obraćenje i donositi mir.

*"Paz" - "Mir".
Iz: Adveniat,
Dokumente/Projekte
32,1987.*

jedne državne zajednice. Gospodarska se politika treba shvatiti kao mirovna politika.

Mir je dakle, po Augustinu, unutar državna tema. A danas moramo ovu misao proširiti tako što ćemo je prenijeti na zajednicu država, štoviše i na svjetsku zajednicu naroda. U ovom je smislu *"globaliziranje"* nužni postulat mira (usp. o tome L 21). Mir u smislu zadovoljenja osnovnih potreba danas može nastati samo ako se u vidu ima svijet kao cjelina. Mir i pravednost se prožimaju. Mir postoji samo onda kad ljudi vide da su zadovoljene njihove osnovne potrebe.

● Polazeći od ovoga shvaćanja mira, zaključili su franjevci i franjevke osamdesetih godina 20. stoljeća zastupati ovu franjevačku mirovnu misiju na razini UNO. Oni imaju status nevladine organizacije s nazivom "Franciscans International" (Franjevci pri Ujedinjenim Narodima), (usp. Lkc 3, C 3.1.) i svoju su viziju ovako formulirali:

Vizija "Franjevaca pri Ujedinjenim Narodima"

Mi franjevci, muškarci i žene, slijedeći sv. Franju Asiškoga, vjerujemo da cjelokupno stvorenje, od najmanjih organizama do čovjeka, živi u uzajamnoj ovisnosti na planetu Zemlji.

Mi smo svjesni da je ovaj odnos ugrožen odbijanjem priznanja ove ovisnosti, iskorištavanjem i gospodarenjem.

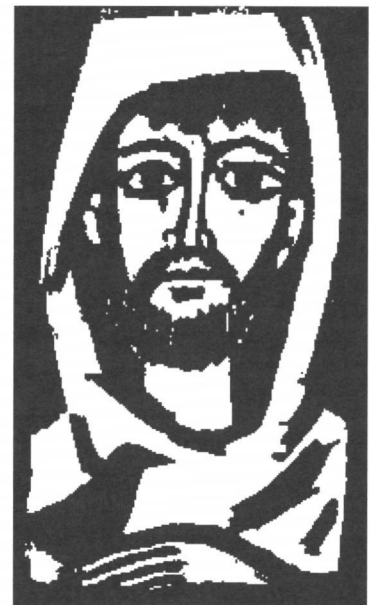
Ilustracije Roberta Wyłsa

Mi se obvezujemo na njegovanje odnosa uzajamne ovisnosti, tako da sva stvorenja mogu živjeti u skladu.

Mi ćemo pridonositi tome surađujući s vlastitom subraćom i suradnicima Ujedinjenih Naroda, kao i drugima; obrađivanjem i propagiranjem tema: ekologija – okoliš, metode uspostavljanja mira – nadvladavanje konflikata.

Mi ćemo u ovim nastojanjima pokušati surađivati sa suradnicima Ujedinjenih Naroda i drugim nevladinim organizacijama. Naša će nastojanja reflektirati franjevačke vrednote s obzirom na očuvanje okoliša, uspostavljanja mira i skrbi za siromašne.

Ovo su s njihove strane vrednote koje su Ujedinjeni Narodi izrazili u svojoj Karti i u svojoj Deklaraciji o ljudskim pravima.

1.2. "Božja država"

Ukoliko je povijesna stvarnost i uprisutnjena u Crkvi, "Božja država" dijeli nastojanja države. Kršćanin, dakle, mora sudjelovati u oblikovanju volje građana kako bi se svim snagama poticalo ljudstvo ljudi. Istodobno, ona u drugom pogledu mora nadilaziti napore države i s njom se kritički suočiti. Kršćanin, naime, živi od jedne vizije koja se upravlja ne nešto više i drugačije od postizanja općega blagostanja. Čovjek neće biti "sit", vjeruje kršćanin, ako sve njegove zemaljske potrebe budu zadovoljene. On u vidu ima ono još ne dostignuto, obilje nade, utopijsku čežnju za mirom, koja se ne može ispuniti samo politikom i gospodarstvom.

- Kršćanin se ne smije zaustaviti na granici smrti. Čovjek nije samo materija i ne vode ga samo biološke potrebe. On je biće koje je određeno za kraljevstvo Božje i stoga ga i s ove strane smrti vodi temeljna potreba koja seže preko smrti.

- Kršćanin se ne smije zaustaviti kod nacionalne države. Kršćanin zna za temeljno jedinstvo ljudskoga roda. Stoga su sve države dužne ne gledati samo na svoje interese nego na ujedinjenje sa svim ljudima u jednu obitelj. Nacionalizam je nespojiv s kršćanskom vjerom i franjevačkim duhom.

- Kršćanin se ne smije zadovoljiti s onim što je u povijesti postignuto. Uvijek postoji nešto više za što se može založiti. Mora učiniti sve da bi ovo Božje kraljevstvo bilo dohvatljivo na zemlji, znajući doduše da se ono na zemlji nikada ne može sasvim postići.

"Istinski mir" počinje dakle u zemaljskoj stvarnosti, ali će ipak tek s one strane granice smrti i u kraljevstvu božjem biti postignut; onda naime, kad čovjek vidi da je utažena njegova najdublja potreba, potreba za Bogom.

Ova razlika između "zemaljske države" i "Božje države" sv. Augustina pokazuje koliko je franjevačko siromaštvo, koje je upravljeno na ljudske osnovne potrebe, a uključuje i solidarnost, povezano s pravednošću i zalaganjem za mir.

Redovnici prosvjeduju u Frankfurtu pred jednom fabrikom. Iz: *Dienender Glaube*, 11/94.

2. Nepolemična alternativa

Franjevački način života je bitno određen "napuštanjem svijeta" (usp. Test 3; NbR 22,9). On se može potpuno shvatiti samo kao alternativa građanskom životu.

To se odnosi i na način kako se pokrivaju osnovne potrebe: umjesto da se svatko bori za novac i važenje, traži nadvladavanje vlastite nevolje vlastitim snagama, samopotvrđivanjem i sebičnim fiksiranjem, Franjo se pouzda u uzajamnu brigu, naklonost, i povjerenje da se svatko za drugoga brine kao majka (usp. NbR 9). Ipak, alternativa ne znači samo gospodarsku razinu. Radi se o tome da s drugima drugačije postupa: ne treba da međusobno budemo vukovi, nego braća i sestre.

Ovu alternativu Franjo ne zastupa ni agresivno ni polemički. On je, naprotiv, uvjeren u to da nova miroljubiva zajednica može nastati ako se uskladi metoda i cilj. Isusov govor pri slanju apostola (usp. Mt 10,1-42) koji je u svojoj biti ušao u franjevački način života, sadrži, između ostaloga, uvjerenje da se mir samo mirom može uspostaviti. Zato Franjo sa svojom braćom živi određene principe: ne treba se "svađati niti započinjati prepirku" (NbR 16,6) i "kada vide ili čuju da ljudi kažu ili čine nešto zlo ili vrijeđaju Boga, tada treba da kažu dobro, da čine dobro i Boga hvale" (NbR 17,19). Ma koliko se težnje u Asizu činile pogrešne i zle, Franjo želi svim svojim zalaganjem mobilizirati druge snage i svjedočenjem Evandjelja stvoriti druge povijesne realnosti.

Važna je također uputa da Franjo itekako dobro zna razlikovati između sustava i pojedinačnih osoba. Kako god zlim Franjo smatra sustav, on neće osuditi ljude koji žive u ovom sustavu. "Opominjem braću da te ljude ne preziru niti osuđuju" (BR 2,17). Prema biografskoj literaturi, Franjo je navodno imao opravdanje za ovu odredbu u Pravilu:

"Naime, naš je Bog i njihov Bog, moćan, pozvati ih sebi i opravdati ih kao pozvane. I dodao je kako želi da braća ove ljude časte kao svoju braću i gospodare. Ta oni su braća jer ih je stvorio isti Stvoritelj; nazivaju se gospodom *ukoliko oni one dobre, kojima daju što je potrebno za život, podržavaju da provode pokornički život. Kad je ovo rekao, dodao je da ponašanje braće među ljudima mora biti tako uređeno da svatko tko ih čuje ili vidi hvali nebeskoga Oca i slavi ga pun predanja. Njegova je velika želja bila da on i njegova braća uvijek čine obilje takvih djela po kojima se Gospodin slavi. govorio im je: 'Kako ustima naviještate mir, tako ga još više nosite u svojim srcima. Nitko ne smije zbog vas biti potaknut na svađu, nego vašom blagošću svi trebaju biti pozvani na mir, dobrotu i složnost'" (Gef 58).*

Za ljude koji žive u nepravednom sustavu i svojim ponašanjem u njemu sudjeluju Franjo itekako vidi izlaz: Bog je njihova budućnost. On je može promijeniti. Ovoj vjeri mora odgovarati konkretno ponašanje: ne prezir niti osuda onoga koji je uhvaćen u takav sustav, nego miroljubivost. Franjo također potpuno uviđa da i alternativa živi od sustava makar mu se ona svojim proročkim ponašanjem protivi.

Vrlo često se s obzirom na ovo tvrdi da je Franjo odbijao kritiku, to je ispravno samo onda ako kritiku unaprijed shvatimo u negativnom smislu. A ako se ona dovede u vezu s jednom riječju koja u povijesti Zapada ima veliko značenje, tada se ovo strahovanje gubi. Od pamtivijeka se "sposobnost razlikovanja" (= "discretio", "discernere") slavila kao dar Duha Svetoga (usp. 1 Kor 14,29) i kao obvezatna krepost. Tako je i kod Franje Asiškoga koji je razlikovao između božanskoga i posve ljudskoga, čak i kod svetaca (usp. SlgP 10) i svećenika (usp. Test 9).

Sigurno je da je Franjo ovu sposobnost razlikovanja, ovaj kritički stav proširio i na državu i na cijelo društvo, inače ne bi mogao prihvatiti svoj alternativni položaj.

3. Sposobnost za konflikt i trpljenje

Treba naglasiti da Franjo svoj alternativni oblik života ne traži u nekakvom zdravom svijetu nego u stvarnosti ovoga svijeta. Postoji jedno njegovo pismo (usp. Min), koje romanist E. Auerbach ova-ko tumači:

"Sadržaj ovoga pisma do krajnjih granica naglašava učenje da čovjek ne izbjegava zlo i da mu se ne suprotstavlja. Jedna zakletva da se svijet ne napušta nego da se čovjek do kraja umiješa u njegovu muku i da strastveno trpi zlo ... Franjo pritom ide gotovo do jedva zamislivoga moralno-teološkog problema kad piše: 'Ne želi da oni budu bolji kršćani'. Smije li se, naime, za ljubav vlastite kušnje patnjom, potiskivati želja da bi bližnji bili bolji kršćani? Samo u podlaganju zlu može se, po njegovu uvjerenju, dokazati snaga ljubavi i poslušnosti ... to je više od meditacije u osami, daleko od svijeta" (E. Auerbach).

Iz: Kontraste, 1/92.

Franjo prima Gospodinove rane. Freska Pietra Lorenzettiija, oko 1320. Donja crkva sv. Franje, Asiz

Ove se vrlo dojmljive riječi moraju još jednom postaviti u vrlo konkretni kontekst. Spomenuto pismo (= Min) govori o svakidašnjem sukobu u konkretnoj zajednici. Prvi se korak prema velikome miru događa, dakle, u sposobnosti za konflikt, koja se uvježbava međuljudskim odnosima.

Ova je sposobnost za konflikt i patnju kod Franje povezana s još jednim vrlo važnim temeljnim ponašanjem: "comassio" (su-patnja). Iz biografske se literature jasno vidi kako Franjo u susretu s Raspetim postiže ovu sposobnost. Radi se o onom obliku solidarnosti koja patnju drugoga suosjeća vlastitim tijelom. Franjo je isto toliko "patnik" i "uplakani", koliko i "veseli prosjak" ili "Brat veseljak". On danima plače i trpi od patnje. Iz ove se patnje obraća bratu, gubavcu i prosjaku, crvu na cesti i janjetu u polju, stablu koje treba biti posječeno, kamenju po kojemu hoda. Promatranjem povijesti Muke on pokušava ovo držanje stalno održati živim. Konačno, ono dopire sve do njegova tijela u događaju kad dvije godine prije smrti prima rane. Ova sposobnost suosjećanja trpljenja drugoga ima važno mjesto u nizu prvih koraka koje treba učiniti u smjeru mira.

4. Nenasilno uspostavljanje mira

Franjo je bio naširoko poznati mirotvorac. On nije samo miroljubiv čovjek nego netko tko ima nalog uspostavljanje mira. Ovaj izričaj moramo ipak zaštititi od nesporazuma da bi dobio pravu vrijednost.

U jednom komentaru Mt 5,3 *"Blaženi mirotvorci jer će se sinovima Božjim zvati"*) Franjo povezuje mirotvornost čovjeka s njegovom sposobnošću patnje, što kod njega rezultira nenasilničkim držanjem. Sposobnost patnje se lako može, kao i strpljivost, shvatiti kao pasivno držanje. Ali, pod tim se misli na unutarnje snage koje se održavaju nasuprot patnji. Kod Franje se radi o tome da mirom trebaju biti obilježeni kako mišljenje i osjećanje (= duša) tako i socijalno ponašanje (= tijelo):

"Oni su pravi mirotvorci, koji u svemu što u svijetu trpe radi one ljubavi kojom naš Gospodin

Isus Krist ljubi, kako u mišljenju (= duša) tako i u socijalnom ponašanju (= tijelo) sačuvaju mir" (Opom 15, u prijevodu A. Rotzettera).

Ovaj izričaj postaje zorniji ako se pomisli npr. na konkretna iskustva franjevaca sjeverno od Alpa, koji su bili teško pritiješnjeni sumnjom da su heretici:

"Jedne su tukli, druge zatvorili, s drugih opet skidali odijelo i gole ih vodili pred gradske suce te su služili ljudima za kratku zabavu! ... Zbog ovoga događanja braća su Njemačku smatrali tako strašnom da su se samo takvi usuđivali onamo ići koji su bili ispunjeni žudnjom za mučeništvom" (Jord 5).

Ova sposobnost patnje i strpljivost (= "patientia") ima svoju težinu upravo u konfliktu i nije nikakva apstraktna krepost (Usp. Opom 13).

Nenasilje je aktivno unutarnje držanje čovjeka i ne treba je shvaćati samo izvanjski. I mišljenje i govor moraju biti nenasilnički.

Iz: Kontraste, 1/95.

"Savjetujem, opominjem i potičem svoju braću u gospodinu Isusu Kristu, kad idu svijetom da se ne svađaju niti prepiru (2 tim 2,14), niti druge osuđuju. Nego neka budu blagi, miroljubivi i čedni, skromni i ponizni, govoreći sa svakim kako se dolikuje" (BR 3,10).

Ovdje se nenasilje ne pojavljuje samo kao program, nego i kao kultura ponašanja. Svaka osobina, navedena u citatu, je važna ako se želi razumjeti franjevačko temeljno držanje.

Ovim držanjem Franji uspijeva uspostaviti mir u raznim talijanskim gradovima kao što su: Perugia (usp. 2 C 37), Bologna (usp. Toma Splitski), Arezzo (usp. 2 C 108), Siena (usp. Cvjetiči 11) Asiz...

Važnom se čini činjenica da misao mira Franji određuje svaki susret i svaku propovijed. On se drži dviju biblijskih pozdravnih formula *"Mir ovoj kući"* (k 10,5 = BR 3,14) i *"Gospodin ti dao mir"* (Br 6,24ss. = Test 6 i BL) i varira ih prema svojim adresatima, npr. u obliku *"Mir i dobro"*. Ove formule trebaju otvoriti svaki razgovor i svaku propovijed što je, očito, za njegove suvremenike novost, što nije samo povod za čuđenje.

" U početku Reda išao je Franjo s jednim od svojih prvih dvanaest drugova putovima i poljima i pozdravljao muškarce i žene tako što je govorio: 'gospodin ti dao mir'. A oni, koji još nikada nisu od braće čuli takav pozdrav, bili su začuđeni; drugi su se ljutili i pitali: 'Što znači ovaj pozdrav?' Brat se zacrvenio i pitao Franju: 'Brate, dopusti mi da pozdravim na drugi način.' Pusti ih neka govore', odgovorio je Franjo, 'oni ne razumiju namisao Božju. Ne srami se, brate; čak će i plemići i knezovi ovoga svijeta jednoga dana upravo zbog ovoga pozdrava častiti tebe i tvoju braću'" (SlgP 101).

U raznim konfliktnim situacijama (rat, obiteljska svađa) Franjo proširuje pozdravnu formulu u propovijed, da bi – često s uspjehom – pozvao na mir. U drugim slučajevima upotrebljava Pjesmu sunca i molitvu. Biografska literatura ne navodi daljnja sredstva uspostavljanja mira, što nameće zaključak da uspjeh mirovne akcije ne treba toliko zahvaliti sredstvima nego fascinirajućoj, u Bogu usidrenoj osobi samoga Franje.

Odnos sv. Franje prema oružju je vrlo jasan. Jedan od razloga zašto Franjo neposjedovanje čini temeljnim stupom svoje zajednice leži u spoznaji da između posjeda i rata postoji unutarnja veza:

"Ako bismo imali bilo kakav posjed, morali bismo za našu zaštitu bezuvjetno imati oružje. Iz toga, međutim, nastaju prepirke i svađe i time se obično ljubav prema Bogu i bližnjemu uvelike sprečava. I stoga u ovom svijetu ne želimo posjedovati ništa zemaljsko" (Gef 35).

U ovoj se povezanosti obično navodi i zabrana oružja Svjetovnog trećeg reda: *"Ubojito oružje ne smiju ni protiv koga upotrijebiti niti nositi"* (Memoriale 15.; Meersseman 1010). Isto je tako važno odbijanje zakletve zastavi, što je u hitnim slučajevima mogao dokinuti papa (Memoriale 16). Da bi se uvidjelo pravo značenje ovih odredbi, treba imati na umu da su komune i plemići mogli prisiliti svoju pratnju na ratnu službu. Upravo se protiv toga upravljaju obje odredbe. Zbog toga je *"kako je dokazano doslovno zbog nedostatne suradnje došlo do mnogo međugradskih i građanskih ratova"* (L. Hardick). Autor formuliranja Pravila Trećega reda nije Franjo Asiški nego je to u tradiciji javne pokore ranoga kršćanstva. Prema njemu su prava pokora i vojnički posao međusobno nespojivi (usp. o tome komentar kod Meersemana). Međutim, takve se odredbe slažu s franjevačkim idealom i s Franjom Asiškim dobivaju novu dinamiku. Tako upravo pokornički pokret odn. Treći red postaje važnim sredstvom mira u 13. stoljeću.

Ovim držanjem Franjo također postavlja alternativu križarskom pohodu. On u tome planira svoju misijsku ideju (v. L 7) i nenaoružan se susreće s egipatskim sultanom.

Ovo se Svečevo držanje zgušnjava u *"Cvjetičima"* (21) u dojmljivoj legendi o *"strašnom i divljem vuku"*:

Građani grada Gubija živjeli su *"u velikom strahu ... Svi su odlazili naoružani kad su napuštali svoje kuće, upravo kao da idu u borbu. Na koncu je došlo dotle da se nitko nije više usudio izići iz grada. Franjo Asiški je ipak odlučio potražiti vuka ... Prekrižio se i sa svojim drugovima otišao je*

Gubijski vuk. Crtež iz La Franceschina, 1929.

pun pouzdanja u Božju pomoć u onaj kraj ... i, na koncu, onamo gdje je vuk boravio.

Vuk je potrčao otvorenih čeljusti prema Franji; ali kad se približio, Franjo napravi nad njim znak križa i reče: 'Dođi, brate vuče, zapovijedam ti u ime Kristovo da više nikad ne činiš zla, ni meni niti bilo komu drugome!' ... Čim je Franjo napravio znak križa, zatvori strašni vuk svoje ralje i uspori trk. A kad je shvatio zapovijed, dođe približi se ponizno kao janje i leže do Franjinih nogu."

Legenda ide dalje, tako da Franjo uspostavi mir između vuka i grada s rezultatom da je vuk čak mogao živjeti u gradu, da je "išao od kuće do kuće, od vrata do vrata a da nikome nije učinio zlo, niti oni njemu; postao je drag i svi su ga hranili. I kad je prolazio kroz mjesto od kuće do kuće, nikada koji pas ne bi zalajao na njega."

Ovdje je jasno u što Franjo polaže svoju nadu: ne u oružje niti u njegovu neprikladnu izliku da može dati sigurnost, nego u Boga, u Isusa, u križ. Ova priča izgleda gotovo kao egzegeza stiha iz

psalma: "Jedni se hvale kolima bojnim, drugi konjima, mi imenom Jahve, Boga našega. Oni posrću i padaju, mi se držimo i stojimo" (Ps 20,8s.).

Posebno stajališta nenasilja je ono što bi se moglo nazvati odricanjem "juridičkog nasilja". To znači, svoj alternativni oblik života Franjo nije htio ostvarivati sredstvima javnoga prava, to jest crkvenim privilegijima:

"Strogo naređujem pod posluš svoj braći, da se ne usuđuju, bez obzira gdje se nalaze, tražiti kakvo pismo u Rimskoj kuriji, ni sami ni preko posrednika, ni za crkve niti za koje drugo mjesto, niti pod izlikom propovijedanja, pa ni za tjelesnog progona, nego gdje god ne budu primljeni neka idu u drugu zemlju uz božji blagoslov činiti pokoru." (OP 25s.).

Za Franju su privilegiji bili protuslovlje načinu života koji poniznost i nenasilje stavlja u središte: "On je sve želio postići radije poniznošću nego snagom zakonskih vlasti" (Jord 13).

5. Živjeti iz Božje pravednosti

Aspekti juridičkog nasilja i mučeništva vode nas u svijet prava i pravednosti. U osjećaju današnjih ljudi pravednost i mir imaju zajedničko mjesto više nego u doba sv. Franje. Ovu misao slično izražava enciklika Ivana XXIII. "Pacem in Terris": "Međutim, mir mora ostati prazna riječ ako se ne razvija u tkivu poretka, na kojeg smo, puni nade, ukazali u ovoj okružnici: Mislimo na tkivo onoga poretka koji se temelji na istini, gradi na smjernicama pravednosti, ispunjen je živom ljubavlju i ostvaruje se, konačno, u slobodi" (PT 167, prema CV 21).

Time je dotaknuta misao koju smo, nadovezujući se na Augustina, postavili na početak ove lekcije. Mir je moguć samo onda kad se ostvaruju zahtjevi pravednosti. Međutim, u kakvom je odnosu Franjo s pravednošću? I koje aspekte možemo, iz

njegove perspektive, danas učiniti korisnim? U spisima svetoga Franje postoje tri pozicije prema temi pravednosti:

• Pravednost je teološki pojam:

Za Franju su pravednost i Bog identični. Pravednost i Bog su izmjenjivi. Gdje je pravednost, ondje je Bog, i Bog je ondje gdje se vodi borba za pravednost i gdje se ona doživljava. U velikim litanijama Bogu (usp. PB 4) Franjo kaže: "Ti si pravednost!" A budući da Bog ne egzistira izvan svijeta, smijemo zaključiti da je svako iskustvo pravednosti – iskustvo Boga. U ovoj se povezanosti dakako ne misli u prvoj liniji na pravednost koja se dijeli, nego mnogo principijelnije na Božje djelovanje koje stvara pravednost i opravdava. Bog je onaj koji nas je stvorio, on nas uspravlja, u njega se, utješeni, možemo pouzdati. I smijemo nadodati da je svako zalaganje za dostojanstvo čovjeka zapravo bogoslužje.

Zanimljivo je također što Franjo u velikim litanijama Bogu u zazivima naziva pravednost. To je prije svega "nada" i "radost", nakon toga "umjerenost" i "sve naše bogatstvo". U Franjinu mišljenju

Iz: Das Zeichen, 4/89.

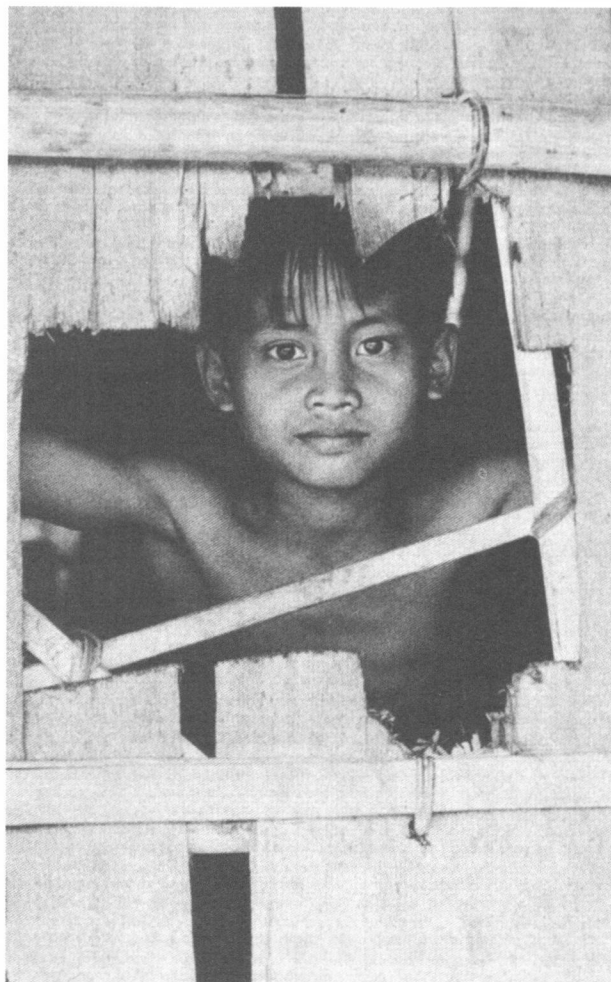
jedan pojam izaziva drugi. Drugim riječima: Od Boga izlazi prava nada, istinska radost kao i pravednost. Asketski pojam "umjerenost" i ekonomski pojam "bogatstvo" moraju se, dosljedno svoditi na pravednost.

● Pravednost je i eshatološki¹ pojam

U časoslovu Muke Franjo nekoliko puta govori o sucu koji provodi pravednost. Ovdje se radi o pravednosti koja se iskazuje onima koji su progonjeni, mučeni, nepravedno osuđeni i obješeni, razapeti. Bog je na njihovoj strani, protiv svakog iskustva. Strast za pravednošću živi u onome koji se naočigled strašnih patnji u svijetu vičući i moleći obraća vječnome sucu, u nadi da će ovaj dodijeliti pravdu. Ovu misao izražava Franjo u svom psalmu 6 (usp. Off 6), dakle na vrhuncu događanja Velikog petka, o "devetom satu", kad nepravednost uzima najviše maha i kad sva tama ulazi u svijet. I tada je važno svjedočiti sigurnost i nadu u Boga, Oca i Suca. Isti stih moli Franjo kao dodatak Večernjoj Velikog petka na svetkovinu Kristova uzašašća (usp. Off 7). Noć se Velikog petka rasvjetljava Kristovom slavom koja nam daje nepobjedivu nadu da će Sudac ugasi nepravednost a provesti Božju pravednost. Ova je pravednost, kojoj se nadamo, već nazočna. Ona se kod Kristova uskrsnuća jasno pokazala, čak i naočigled nevjernih (usp. Off 9,3). Mi nismo samo upućeni na budućnost, nego na Uskrs smijemo Božju pravednost već slaviti kao događaj. tijekom godine Franjo slavi Isusa Krista kao onoga od kojega pravednost prelazi na sve narode (usp. Off 11,6). I tako čežnja za pravednošću se konačno izražava u molitvenom poviku: "U svojoj me pravednosti oslobodi, izbavi me iz nepravednosti" (Off 12,1).

● Konačno, pravednost je i socijalni pojam

Ovaj aspekt Franjo razvija prije svega u svojim Pravilima. Prosjaci, ljudi čije životne podloge nisu osigurane, sjećaju ga na Isusa iz Nazareta: "On je bio siromašan i stranac i živio je od milostinje, on sam i blažena Djevica i njegovi učenići" (NbR 9,5). Ovdje je za Franju zasjala Božja pravednost, štoviše, Isus je za sve siromahe svijeta ishodio pravo na prošenje. Iz pravednost ljudi moraju patnicima pomagati i ublažiti bijedu.

Iz: Spis II. Svjetskog kongresa za prehranu, 1970, svezak 4.

Značajno je da Franjo ne argumentira ljubavlju prema bližnjemu milosrdem, nego pravednošću. Za ovo upotrebljava isključivo pravni vokabular: "I kad ih ljudi izlože sramoti i ne htjednu im dati milostinju, neka zahvale Bogu, jer će zbog sramote primiti veliku čast pred **sudačkom stolicom** Gospodina našega Isusa Krista. I neka budu svjesni da se sramota ne **uračunava** onima kojim se nanosi, nego onima koji je nanose. Milostinja je **baština** i **zakoniti dio** koji se **duguje** siromasi-ma, dio koji je **zaslužio** naš Gospodin Isus Krist. A braća koja se muče skupljajući milostinju dobit će veliku **nagradu** i dat će prigodu da je **zasluže** i **skupe** i oni koji je daju, jer propada sve što ljudi ostave na ovom svijetu, samo će ih ljubavlju i milostinjom koju su dijelili **nagraditi** Gospodin. (NbR 6ss.).

Tko se poziva na Krista, osuđuje podjelu dobara ovoga svijeta prema njegovim mjerilima. Ovo

¹ Na koncu vremena

vrijedi ne samo za braću, nego za siromaha općenito. Papa Ivan Pavao II. je u svojoj enciklici "Sollicitudo Rei Socialis" iz godine 1987. naglasio ovu misao. On piše: "Probuđena se briga za siromašne – koji su prema jednoj poučnoj formulaciji 'Gospodinovi siromasi' – mora na svim razinama utočiti u konkretne čine, dok se na koncu ne dostigne niz potrebnih odlučnih reformi. U pitanju su pojedine mjesne situacije da bi se pronašle najnužnije reforme i da bi se ostvarili načini za njihovo ostvarenje" (SRS 43).

Iz: *Alle Welt*, 9/10/91.

Franjo je išao za životom siromaha zato što im je želio biti blizak i tražio je za njih i za sebe pravednost makar zbog toga morao ići prositi.

Ovdje su dotaknute teme o kojima je riječ i u drugim lekcijama (usp. Lkc 19 i 20).

Crkveni i franjevački izvori

Biblija:	Br 6,24ss.; Ps 20,8s.; Mt 5,3.6; 10,1-42; Lk 10,5; 1 Kor 14,29; Ef 2; 2 Tim 2,14
Dokumenti Crkve:	PT 167; SRS 43
Izvorski spisi:	Off 6s.; 9,3; 11,6; 12,1; PBt; BL; PS 11; 2 Gl 1; Min; Ord 13; Opom 13; 15; Cvjetići 11; 21; OP 3; 6; 9; 25s.; NbR 6ss.; 9; 16,6; 17,19; 22,9; BR 2,17; 2 C 37; 108; Jord 5; 13; Memoriale 15,3; 16
Međufanjevački dokumenti:	
OFM – OFM Cap – OFM Conv	
OSC (klarise)	
OSF (TOR)	
Franjevačka zajednica: FZ	
Nadopune	

Uputa: Neka sudionici tečaja nadopune izvorske navode

1. vježba:

Pročitaj sljedeće tekstove:

● Opomena 15:

"Blago mirotvorcima jer će se zvati sinovima Božjim (Mt 5,9). Oni su stvarno mirotvorci koji uza sve što u ovom svijetu trpe, sačuvaju mir duše i tijela iz ljubavi prema Gospodinu našem Isusu Kristu"

● Strofa o miru Pjesme stvorenja

"Hvaljen budi, moj Gospodine, po onima koji opraštaju Tebi za ljubav, koji podnose slabost i patnju.
*Blago svima što ustraju u miru,
jer ti ćeš ih, Svevišnji, okruniti.*"

● Nepotvrđeno pravilo 9,5:

"On je bio siromašan i tuđinac i živio je od milostinje, on sam, blažena Djevica i njegovi učenici."

● Nepotvrđeno pravilo 9,6-9:

"I kad ih ljudi izlože sramoti i ne htjednu im dati milostinju, neka zahvale Bogu, jer će zbog sramote primiti veliku čast pred sudačkom stolicom Gospodina našega Isusa Krista. I neka budu svjesni da se sramota ne uračunava onima kojim se nanosi, nego onima koji je nanose. Milostinja je baština i zakoniti dio koji se duguje siromasi, dio koji je zaslužio naš Gospodin Isus Krist. A braća koja se muče skupljajući milostinju dobit će veliku nagradu i dat će prigodu da je zasluže i skupe i oni koji je daju, jer propada sve što ljudi ostave na ovom svijetu, samo će ih ljubavlju i milostinjom koju su dijelili nagraditi Gospodin."

Zadaća:

Formuliraj iz ovih četiriju tekstova zapovijedi franjevačke kulture mira.

2. vježba:

Pročitaj predgovor sv. Bonaventure "Uzdignuću duha k Bogu":

Bonaventura na sasvim određen način shvaća mirovnu poruku sv. Franje:

"Na početku zazivam pradubinu do koje silaze sva prosvjetljenja kao od 'Oca svjetala', i od koje potječe svaki dobri dar i svaki savršeni poklon, vječnoga Oca, po njegovu Sinu, našem Gospodinu Isusu Kristu. Neka on na zagovor presvete Djevice Marije, Majke istoga Boga i našega Gos-

podina Isusa Krista i blaženoga Franje, našega vođe i oca, dadne našem duhu 'prosvijetljene oči' da bismo 'naše korake upravili putom prema onome miru koji nadilazi svako shvaćanje'. Ovaj je mir navijestio naš Gospodin Isus Krista, a naš je otac Franjo ponovio njegovu poruku: On je preporučivao mir na početku i na koncu svake propovijedi; on je želio mir pri svakom pozdravu; on je uzdisao za mirom i ekstazom u svakom razmatranju. Franjo je bio sličan građaninu onoga Jeruzalema o kojemu onaj prijatelj mira, koji je s

mrziteljima živio u miru, kaže: 'Molite ono što Jeruzalemu služi za mir'. On je, naime, znao da Salomonovo prijestolje može samo u miru opstati; zar nije pisano: 'Boravio je u miru i njegov je stan na Sionu'".

Pitanje i zadaća:

1. Prepoznaješ li određeni razvitak u shvaćanju mira sv. Bonaventure u odnosu na Franjin (usp. vježbu 1)?
2. Opiši to!

3. vježba:

"Učini me oruđem mira"

Ova diljem svijeta raširena molitva postoji od početka XX. stoljeća. Često se pripisuje sv. Franji, a svakako diše njegovim duhom:

Claudia Nietsch-Ochs, Augsburg

Gospodine, učini me oruđem tvoga mira.
Daj da u mržnju donosim ljubav,
opraštanje u krivnju
i jedinstvo u neslogu.
Da donosim istinu u zabludu
vjeru u sumnju

i nadu u beznade.
Da donosim svjetlo u tamu,
radost u žalost.
O Gospodine,
daj mi težiti više za tim da
tješim a ne da tražim utjehu,
da razumijem
a ne da doživim razumijevanje,
da ljubim a ne da osjećam ljubav.
U davanju, naime, primam
i u samozaboravu se nalazim,
u opraštanju osjećam oproštenje
a u smrti ustajem na vječni život.

Pitanje i zadaća:

1. Pročitaj tekst više puta i razmišljaj o njemu.
2. Razgovaraj o tome s drugima.
3. Kakve posljedice ovo ima za tebe?

4. vježba:

Na kongresu u Mattliju (1982.) ponovio je kardinal Paulo Evaristo Arns popis **ljudskih prava kako su bila obrađena u Puebli 1979.:**

Individualna prava:

Na život
na psihički i fizički integritet
na pravnu zaštitu
na vjersku slobodu
na slobodu mišljenja
na sudjelovanje u dobru i uslugama
na pravo oblikovanja vlastite sudbine
na pristup vlasništvu
na "određenu mjeru moći raspolaganja na vanjskim dobrima".

Društvena prava:

na odgoj
na slobodu udruživanja
na rad
na stan
na zdravlje i slobodno vrijeme
na razvitak
na jednu dobru vladu
na socijalnu slobodu i pravednost
na sudjelovanje u odlukama koje se tiču nacije i naroda

Dodatna prava:

na samopredstavljanje
na dobar glas
na privatni život
na objektivnu informaciju i mogućnost izražavanja
na pravo podizanja prigovora prema vlastitoj savjesti
na osobni svjetonazor

Međunarodna prava:

na pravedni međunarodni suživot nacija s punim poštovanjem njihovog gospodarskog, političkog, društvenog i kulturnog samoodređenja na pravo svake nacije da štiti i promiče vlastite interese u odnosu prema transnacionalnim kompanijama na novu međunarodnu suradnju na novi međunarodni poredak koji je obilježen ljudskim vrednotama solidarnosti i pravednosti.

Pitanja i zadaće:

1. Prođi kroz svako od ovih ljudskih prava i pitaj se kako tvoja zemlja, tvoja provincija, tvoja zajednica stoji prema ovim pravima.
2. Koje dužnosti odgovaraju ovim pravima?
3. Kojima bi ti u tvojoj kulturi dao posebnu vrijednost?
4. Kakve dužnosti zalaganja za pravednost i mir proizlaze iz ovoga?

5. vježba:

Franciscans international, jedan proročki glas:

"Zvuči nevjerojatno, ali Lenjin je jednom rekao: 'Da bi se spasila Rusija, bilo bi potrebno samo deset Franja Asiških.' Umnožimo svece i sav će svijet biti spašen" (Papa Ivan Pavao I. "Gente Veneta", sv. 2., br. 38; 2. listopada 1976.).

Približavanjem 21. stoljeća sve prešnja postaje težnja za jednim boljim svijetom, svijetom koji je ponovno ujedinjen, pomiren i ozdravljen. Svojom službom kao nevladina organizacije Franciscans international su pozvani i ovlašteni da suoblikuju nacrt za ovaj novi svjetski poredak. Franjevački svjetonazor naglašava jednostavnost, poniznost, ljubav prema bližnjemu i radost. Zajednica Ujedinjenih Naroda poziva franjevce i franjevke da budu njezini unutarnji kritičari i proroci: da se zalažu protiv nasilja i iskorištavanja naroda i bogatstva zemlje. Oni moraju insistirati na odnosima, obilježenim pravednošću i ljubavlju među narodima i moraju pokušati shvatiti i interpretirati Božji plan za razvitak univerzuma.

Riječima ranijega asistenta tajnika UN Roberta Müllera, rektora Mirovnog sveučilišta Kostarike:

"To je razina na kojoj franjevci mogu dati najveći doprinos misiji Ujedinjenih naroda: naviještanjem centralnoga značenja, ljepote i golemoga bogatstva duhovnosti za ozdravljenje rana ovoga svijeta. Postoje mnoge skupine i pojedinci koji pomažu siromašnima, koji se zalažu za mir i razoružanje, koji brane okoliš i prirodu i bore se za njihovo spašavanje; ali nema ih mnogo koji, kao franjevci, imaju integralnu duhovnu viziju čovječanstva, cjelokupnoga života, prirode, našega planeta i našega mjesta i uloge u svemiru i vremenu," (Međunarodna franjevačka konferencija, Asiz, 14.-20. svibnja 1989.). Ovo je ostavština koju Franciscans International 1995. godine povjerava Ujedinjenim narodima za 50. obljetnicu njihova postojanja i za ulazak u 21. stoljeće: Ponovno otkriti i podržati duh sv. Franje i

probleme rješavati tako "što će se ići putom koji se mora razumjeti: putom ljubavi" (Paul Sabatier), tako što će se svagdje naviještati "Mir i Dobro". Pace e bene! izvadak iz biltena).

Pitanja i zadaće:

1. Kako Franciscans International može utjecati na procese odlučivanja? Znaš li koji primjer za to?
2. Kako Franciscans International može spriječiti da ga Ujedinjeni Narodi iskoriste za moralno opravdanje i legitimiranje?
3. Kako Franciscans International može služiti Ujedinjenim Narodima kao savjest i unutarnja kritika?
4. Rečeno je da je franjevačka obitelj razdijeljena budući da se različite grane smatraju samostalnim. Misliš li i ti tako? Ako misliš, vjeruješ li da je to zapreka za to da franjevačka obitelj Franciscans International smatra organizacijom svih grana?
5. Gdje u životu sv. Franje i u povijesti tvoje franjevačke zajednice vidiš mogućnosti koje vode aktivnoj suradnji franjevačke obitelji kao nevladine organizacije? (usp. franjevačku viziju kod Ujedinjenih Naroda u C 1).
6. U svojoj knjizi "Redovnički život: proročka vizija" ovako O' Murchu opisuju proročke ljude: "Proročki ljudi: ljudi kojih je poziv oslobađanje snage u ljudima i u cijelom univerzumu tako što će odbijati sve što se protivi značenju čovjeka, što će podržavati sve što razvija i oslobađa preobrazbenu snagu kraljevstva Božjega" (Religious Life: A Prophetic Vision, str. 243.). Usporedi ovaj opis s gornjim tekstom o franjevačkoj nevladinoj organizaciji kao proročkoj službi. Poveži ovaj opis jednoga proroka s tvojom sadašnjom situacijom.

Prva primjena

Izjava solidarnosti Franciscans International:

Na koncu konferencija Ujedinjenih Naroda od 3. lipnja objavili su zastupnici FI sljedeću izjavu:

"Mi, koji smo u lipnju 1996. kao zastupnici Franciscans International iz Afrike, Azije, Sjeverne Amerike, Europe i Latinske Amerike sudjelovali konferenciji UNO Habitat II. u Istanbulu, zaključujemo zapanjeni i postidjeni da su problemi stanovanja u drugim dijelovima svijeta upravo toliko veliki ili još i veći nego u našim vlastitim zemljama. Čak smo i za vrijeme konferencije dobivali protuslovne izvještaje, da su u Turskoj, zemlji domaćinu Habitat II., razorene kuće i cijela sela. Dobro je podsjetiti na to da je u rezoluciji 1993/77. UNO i sam službeno osudio nasilna ispražnjivanja i da će Habitat II. potvrditi ovu osudu.

Policijska blokada protiv prosvjednog marša nevladinih organizacija 6. lipnja, pri kojemu je više od 1000 sudionika primila i tri biciklista koji su iz solidarnosti prema beskućnicima došli iz Francuske u Istanbul, kao i druge represalije za vrijeme konferencije potvrđuju nam što smo već slutili i prije ovoga međunarodnoga susreta. Usporedba između ovih događaja i onoga što se ne drugim mjestima događa, zabranjuje nam luksuz šutnje. U Brazilu je, na primjer, mnogo ljudi izgubilo živote u zalaganju za zemlju i stan, kao nedavno u Corumbiari i Eldoradu na jugu Pare. Očito je da za većinu vlada i vlasti vrijedi: 'Pustite ih neka koliko hoće pišu i govore o Habitatu, ali je odavde dugačak put do obrane prava na stanovanje, čak i putem mirovnih demonstracija.

Stoga, dok potvrđujemo svoju solidarnost sa žrtvama onih tragičnih događaja, objavljujemo i svoju spremnost na otpor protiv pravnog sustava

koji u teoriji obećava sve, a praksom sve zabranjuje, čak kad i sami moramo trpjeti iste prijetnje kao i siromašni. Protivimo se prihvaćanju odluka koje pogađaju pravo siromašnih na životni prostor ako se ove odluke donose bez sudjelovanja siromašnih.

... Ne postoji nikakvo opće dobro ako svijet ne pripada svima. Ovo je ono što jedna druga vrsta globaliziranja ostvaruje koja za cilj ima ostvarenje svjetskog bratstva. Franjo je zemlju zvao 'majkom'. Stoga se pristup zemlji ne smije priječiti bilo kakvim zakonima.

Pravo na život pretpostavlja pravo na jedno mjesto za život. 'Došao sam da imaju život, da ga imaju u obilju,' kaže Gospodin. Sadašnji način kako je na čitavom svijetu podijeljena zemlja jednostavno se suprotstavlja ovom duhu.

Sada je vrijeme za djelovanje! Moramo se založiti za to da ova prava postanu stvarnost, koja su do sada samo obećavana ali nikada nisu ostvarena. To je ključni zaključak našega sudjelovanja na Habitatu II: univerzalno dijeljenje stambenog prostora, kruha, životnog prostora, doma, života i slobode među svim ljudima.

Pitanje i zadaće:

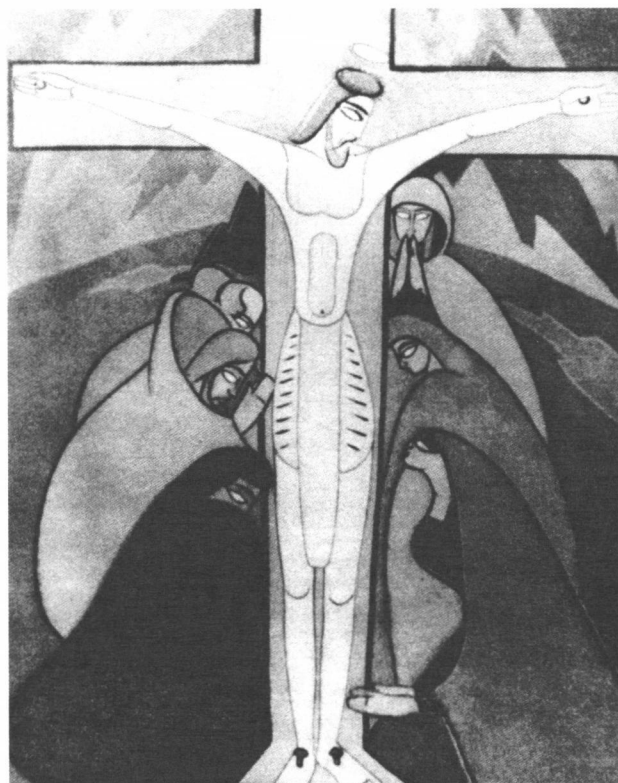
1. Prikupi u svojoj zajednici podatke o beskućnicima.
2. Posjeti staništa beskućnika, azilanata, ako postoje.
3. Što ti činiš, što čini tvoja zajednica za ove ljude?

Druga primjena

Pogledaj slike na sljedećim stranicama. Radi se o suvremenim prikazima križa iz četiri kontinenta.

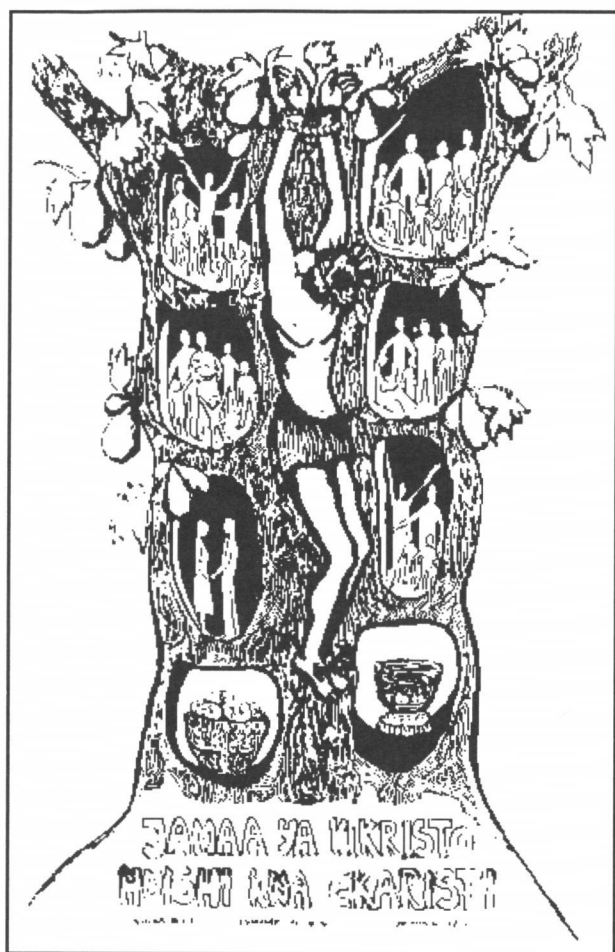
Slika 1. iz Latinske Amerike predstavlja jednoga "campesina" (= zemljoradnik). Njegov se križ ne sastoji samo od lopate i vila, znakova njegova teškog rada, nego dodatno od njegova rubnog položaja i protjerivanja sa zemlje: njegovo je lice prekriveno; on je Nitko!

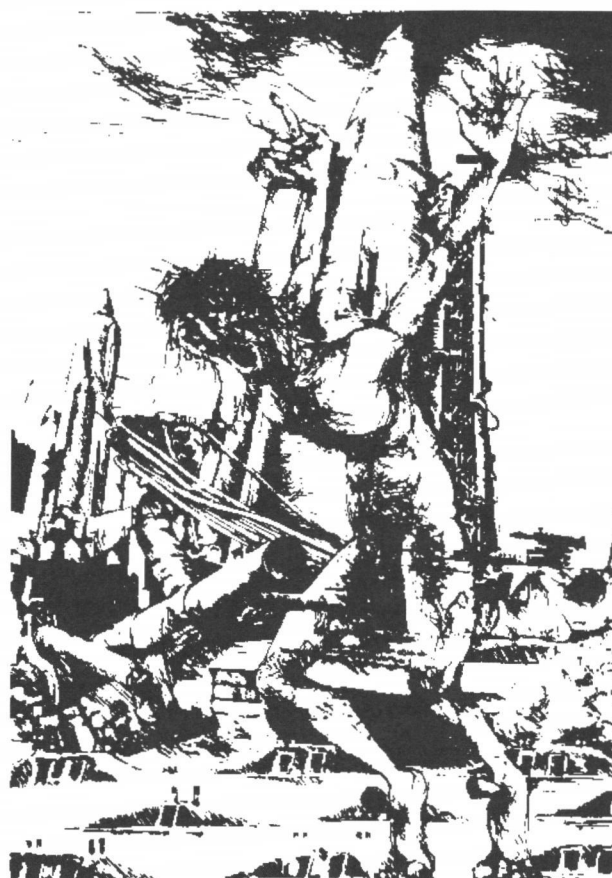
Slika 2. iz Azije (od indijskog slikara Arupa Dasa): Kristova patnja ima za nekršćanske umjetnike u Indiji veliki smisao.

Indija trpi mnogo, ali neprestano ima stajališta koja jednom događaju oduzimaju nešto njegove fizičke stvarnosti. Jedan Avatara, silazak Boga promatra ipak kao jedno "kao da". Isus, međutim, stvarno trpi. Do nogu križa čuče oni koji su to upoznali i stoga bolje shvaćaju pobjedu Uskrsloga nad patnjom i smrću. Smrt i uskrsnuće su međusobno nedjeljivo povezani.

Slika 3. iz Afrike: Plakat s 43. međunarodnog euharistijskog kongresa u Nairobiju 1985: Kršćanska obitelj živi od euharistije. Stablo ima posebno značenje u afričkoj tradiciji: pod svetim stablom se prinose darovi, odvija se pomirenje, sastaje se vijeće najstarijih i obavlja se bogoslužje. Ljudi su ucijepljeni u stablo koje je istodobno i stablo života i drvo križa. Mi smo ovo stablo i mi donosimo plodove od kojih čovječanstvo treba živjeti.

Slika 4. iz Europe (Tony Schreiber): Ona ima natpis: "Naš križ – mi smo razapeli Isusa Krista". Naše vrijeme razapinje Krista atomskim ratom i bombama, užasom i tjeskobom.

Zadaća i pitanja:

1. Pusti da slike djeluju na tebe: koji se osjećaji pritom bude?
2. Kakve različite tjeskobe i iskustva stoje iza ovih predstava?

Treća primjena

Predstavi grafički svoje odnose (sociogram).

Zadaci i pitanja:

1. Stavi jednu točku u sredinu jednoga lista papira kao simbol sebe. Označi točkicama u većoj blizini ili udaljenosti ljude s kojima zajedno živiš i radiš.
2. Posvijesti sebi odnose koje imaš prema ovim ljudima.
3. Iznenaduje li te polje odnosa koje si nacrtao?
4. Što nalaziš:
 - odnose za koje si zahvalan, koji se moraju poboljšati, koje treba dovršiti?
 - konflikte, koje treba tako nazvati, koji mogu biti riješiti, koje treba podnijeti?

Četvrta primjena

Svakidašnje strategije za bolji međusobni odnos
Što se pokazuje kao pomoć za rješenje konflikata:

Spretnost u pregovaranju

Svi smo bilo kada partneri u pregovaranju, bilo da se radi o terminima ili podjeli rada ili dnevnom rasporedu ili novoj odluci o kupnji, o planiranju praznika itd.

Pregovaranje je sredstvo da bi se dobilo ono što bih od drugih želio imati ili mi je potrebno. To je jedna interaktivna komunikacija koja ima cilj slaganje kada dvije osobe zastupaju zajedničke odn. suprotstavljene interese.

Pregovaranja su sve više potrebna jer sve više ljudi želi biti uključeno u procese odlučivanja a

ne jednostavno prihvatiti što su drugi za njih odlučili. Bilo u vlasti, bilo u politici, u službi, u obitelji, u zajednici: najviše se odluka donosi pregovaranjem.

Iako svakodnevno moramo pregovarati, često nam teško pada primjena prave metode. Mnoge pregovaračke strategije ostavljaju nas nezadovoljnima, iscrpljenima ili međusobno otuđenima.

Stojimo pred odlukom hoćemo li pregovarati oštro ili blago. Blagi način pokušava izbjeći osobni konflikt i zbog toga lako pravi ustupke da bi došao do nagodbe. Tko se odluči za ovaj način, često će se na koncu osjećati iskorištenim i imat će gorke osjećaje. Treba ispitati istinitost poslovice "Pametniji popušta".

Nasuprot tome, tvrdi pregovarački partner svaku situaciju doživljava kao odmjeravanje snaga između dviju volja. Tko pritom zauzima ekstremniju poziciju i najdulje izdrži, ima najveće šanse za pobjedu. Međutim, takvo držanje u pregovaranju često izaziva istu takvu reakciju kod drugoga. Posljedica je iscrpljenje a možda i narušenost ili pucanje odnosa prema partneru u pregovorima.

Postoji i treći put koji nije ni tvrd ni blag nego u sebi ujedinjuje oboje. Ova metoda pregovaranja polazi od principa a ne od određenog natezanja konopca obaju partnera pri čemu oni uporno napadaju ono što on/ona čine. Ovdje se radi više o koncentriranju na interese ili prednosti koji ne idu samo za jednostranom osobnom korišću. Radi se, dakle, o koristi a ne o pozicijama. Treba što je više moguće gledati na obostrane prednosti i potrebe; a gdje postoji sukob interesa, treba paziti na pošten ishod.

Kod ove su metode partneri u pregovorima tvrdi u obrani vrednota a blagi jedan prema drugome.

Ne upotrebljavaju se nikakvi trikovi niti želja za imponiranjem.

Izbjegava se manipuliranje drugim ili pritisak na nj.

Ova metoda, orijentirana na principe i vrednote, pokazuje ti kako možeš postići ono što ti po pravu pripada, i to na jedan dobar, ljudski način.

Ona ti pomaže da budeš fer i istodobno te štiti od onih koji bi mogli iskoristiti tvoje poštenje. Ona ne poznaje pobjednika ni gubitnika nego otvara jedan normalan put za oba partnera.

Svaka se metoda može prosuđivati prema trima stajalištima:

- Trebalo bi da ona ima za cilj mudru nagodbu ako je ona moguća.

- Trebalo bi da bude djelotvorna.

- Trebalo bi da poboljša međuljudske odnose ili barem da im ne šteti.

Mudra je nagodba ona koja

- ● ● Što pravednije uzima u obzir interese objiju strana,

- ● ● Trajna je.

- ● ● Uzima u obzir interese zajednice.

Svađa oko pozicija ne vodi nikakvoj mudroj (razumnoj) nagodbi.

Ako se partneri u pregovaranju bore za pozicije, u opasnosti su da zagriženo brane svoje pozicije, da se u njih zaključaju i da se njima identificiraju. Što više naglašavamo svoje pozicije i branimo od napada, to više postajemo jedno s pozicijom i gubimo čovjeka iz vida.

Što više želimo drugu stranu uvjeriti u to zašto nećemo napustiti svoju polaznu poziciju, to će nam biti teže povremeno premisliti svoju nakanu. Naš se ego identificira s pozicijom. Imamo i dodatni interes: u svakom slučaju "braniti obraz" ako budemo buduće pregovore morali uskladiti s ranije prihvaćenim stajalištem. I to onda čini sve nevjerovatnim da će doći do nagodbe koja bi interese objiju stranki međusobno povezivala.

Zadaća je: zajednički naći rješenje. Moramo praviti razliku između ljudi i njihovih problema. To je proces koji zahtijeva vrijeme i strpljivost. Pritom često od pomoći može biti neka treća osoba.

Rasprava (određena vrsta konflikta²) ne znači ni neprijateljstvo niti rat. Neprijateljstvo i rat imaju za cilj poniženje, ako ne i istrjebljenje protivnika. Neprijateljstvo i rat priznaju pravo samo jedne strane. U jednom i u drugom stanuje smrt. Rasprava želi rasvjetljavanje prijepornih pozicija između suparnika jednakoga dostojanstva. Sadržaj rasprave nije istrjebljenje nego pomirenje. Humanim sredstvima vođena rasprava rezultira pomirenjem i mirom.

Trinaest pravila za komunikaciju u konfliktnim situacijama

Komunikacija u konfliktnoj situacija razlikuje se od obične komunikacije u svakidašnjici. Njoj je potrebno jedno drugačije orijentiranje jer povećana mogućnost nesporazuma i bolnih prekida međuljudskih odnosa zahtijeva poštivanje posebnih pravila:

² Konflikt – od lat. con-fligo = međusobno se sukobiti

1. Kontroliraj svoju sklonost.

Umjesto "Ti imaš tu lošu naviku da me stalno prekidaš", potvrdi opisno: "Ti si me prekinuo".

2. Koncentriraj se na sadašnje ponašanje.

Nije od pomoći zaklinjati se u prošlost ili govoriti slutnje o neodređenoj budućnosti. Dakle ne: "...nekoć si i ti ..." - "Ti si uvijek ..." - "Ti ćeš ponovno na to misliti ...".

Ako dijalog sklizne u prošlost ili u budućnost, može ga se vratiti na temu ako se npr. upita: "Kako nam to sada može pomoći?" ili: "Što možemo učiniti s time što se upravo događa?"

3. Pripazi na ton, ne-verbalnu komunikaciju

Ovdje leži čest izvor nesporazuma. "Ton čini glazbu". Naše riječi i naš ton ili pokret tijela često šalju suprotne poruke.

4. Upotrebljavaj "Ja"-rečenice.

One pomažu u izražavanju osjećaja. "Osjećam se obeshrabrenim kad tako govoriš sa mnom." - "Brinem kad kasno dolaziš kući." To zvuči bolje nego: "Kamo si se opet skitao?"

5. Otvorenost mora biti u paru s ljubavlju.

Ona ne smije biti prijeteća. Samo kad je on/ona spreman za to, ona djeluje poticajno. "Ne putuj teškim vozilom punom istine preko mosta povjerenja dokle god je on preslab!" "Umjetnost komunikacije je sposobnost biti potpuno otvoren a istodobno u istoj mjeri posve dobrotiv." (John Powell). – Otvorenost treba pomoći u rješavanju problema ali nikada se ne smije upotrebljavati manipulativno.

6. Obzirno biraj riječi.

Izbjegavaj riječi koje zaoštavaju konflikt: "Trebao bi ..." - "Ne čini to ..." - "Uvijek činiš ..." - "Uvijek si ..." - "Moraš...". Dijete u nama reagira na takve riječi defenzivno ili ljutito.

7. Dopusti drugome da zadrži informaciju ili

mu zajamči da ona neće imati nikakvih posljedica za njega/nju. "Kaži jednostavno što bi mi rado rekao. Ako postoji nešto o čemu ne bi želio ili ne može govoriti, uredu je.

8. Dobro poslušaj.

- Ponovi ukratko što si iz govora drugoga razumio. To pomaže da se izbjegnemo nesporazumi ako je drugi možda mnogo ili nešto zbrkano govorio. To razbistrava situaciju. "Jesam li te pravilno razumio?" "Jesi li to htio reći?"

9. Budi oprezan s pitanjima!

Često se pitanja upotrijebe za napad ili manipulaciju. Na primjer: "Ne vjeruješ li da ...?" - "Je li istina da ...?" - "Činiš li još uvijek ...?"

Pitanja koja žele kazniti, druge ušutkati, a slabijega izvrgnuti smijehu: "Zašto si učinio tu glupost?" - "Kad ćeš, konačno, biti spreman" - "Zar to još nisi završio".

Zašto-pitanja ne vode daleko.

10. Iskoristi snagu šutnje i oklijevaj s odgovorom.

Međutim, ni u šutnji se ne smije pretjerati. Može se (uvredljivom i prkosnom) šutnjom prakticirati moć nad drugim.

11. Ne boj se priznati drugome/drugoj gdje ima pravo.

"Imaš pravo ..." - "Mogao bi imati pravo ..." Ako ne postoji ništa što možeš potvrditi, tada još uvijek možeš potvrditi osjećaje drugoga: "Razumijem da te to uzbuđuje ..." - "I ja bih na tvome mjestu bio bijesan. Kako sad možemo riješiti ovaj problem?"

12. Izbjegavaj interpretiranje motiva.

Dakle ne: "Vjerujem da to činiš zato kako bi mene naljutio" - "To činiš namjerno, zato što ti ..." - "Imao si nesretno djetinjstvo i zato ..." - "Imaš komplekse manje vrijednosti i zato ..." - "Razmažen si i sada ..." - "Želiš pokazati svoje znanje ...".

13. Ne savjetuj!

Davanje savjeta uvijek je jedna vrsta poučavanja, propovijedi, zapovijedi ili prijedloga ("Ja znam više od tebe!").

Temeljna držanja za razbistravanje podsvjesnih konflikata

1. Radi se o ozdravljenju odnosa, NE o tome da se ima pravo.
2. Radi se o razumijevanju i jasnoći, NE o osudi i vrednovanju.
3. Radi se o tumačenju vlastitoga ponašanja i pokazivanju njegovih pozadina (tjeskobe, nesigurnosti, brige, nevolje, bijes i vlastito bezboštvo), a ne o opravdanju ili obrazloženju.
4. Smijem osjećati, misliti, pitati, kritizirati – samo ne smijem očekivati da moj partner u razgovoru lebdi na istom valu.
5. Moram pokušati ne reagirati uvrijeđeno. Najbolje je da odgovorim tek nakon međurazmišljanja (koje se može dogoditi i u molitvi).
"Da, tako je kod mene! ... Ja to tako osjećam ..."
– Ja to vidim i osjećam drugačije."
6. Od pomoći je podsjetiti se na to da Bog svakoga čovjeka bezuvjetno prihvaća u njegovoj jedincatosti i time u njemu oslobađa snage da postane ono što može biti.

Zadaća:

Meditirajte o tome!

- Amendt, P./Neitzert, J. u. a. (izd.),**
Beiträge über Franciscans International:
Tauwetter, sv. 4/89 i 2/96 (MZF, Bonn).
- Auerbach, E.,**
Mimesis. Dargestellte Wirklichkeit in der
abendländischen Literatur (Bern, 1946).
- Augustinus,**
De civitate dei. "Der Gottesstaat"
(München, 1991).
- Balázs, J./Wiberg, H.,**
Peace Research for the 1990s
(Budimpešta, 1993).
Changes, Chances and Challenges - Europe
2000 (Budimpešta, 1995).
- Berg, D. (izd.),**
Spiritualität und Geschichte. Festgabe für
L. Hardick OFM (Werl, 1993).
- Bey, H. von der,**
"Der Herr gebe Dir den Frieden!" Eine
franziskanische Friedenstheologie (Werl, 1990).
- Birckenbach H.-M./Jäger, U./Wellmann, C. (izd.),**
Jahrbuch Frieden (München).
- Boff, L./Bühlmann, W. (izd.), .**
Baue meine Kirche auf. Franziskanische
Inspirationen aus der Dritten Welt
(Düsseldorf, 1983) 79ss.
- Brazilska biskupska konferencija (izd.),**
Brüderlichkeit - ja - Gewalt - nein
(Mettingen, 1984).
- Bruder Franz,**
Gewaltverzicht. Zweimonatschrift für
Franziskanisches Leben, sv. 3/4,
svibanj - kolovoz (Fulda, 1983).
- Faley, R.,**
Die franziskanische Friedensbewegung in
einem modernen Umfeld: L. Boff/W.
Bühlmann (izd.) Baue meine Kirche auf
(Düsseldorf, 1983) 57-74.
- Flood, D.,**
- Peace in Assisi in the Early Thirteenth
Century: Franziskanische Studien
64 (1982) 67-80.
 - Assisi's Rules and People's Needs:
ebd. 66 (1984) 91-104.
- Gugel, G./Jäger, U.,**
Gewalt muß nicht sein (Tübingen, 1994).
- Hardick, L.,**
Die gesellschaftskritischen Linien bei Franz
von Assisi (1982).
- Initiative für Frieden e.V. (izd.),**
Frieden und Abrüstung. Informationen und
Dokumente aus der internationalen
Friedensdiskussion (Bonn).
- Krell, G./Mutz, R./Solms, F. (izd.),**
Friedensgutachten 1994 (München, 1994).
- Lohfink, N.,**
Der gewalttätige Gott des Alten Testaments
und die Suche nach einer gewaltfreien
Gesellschaft: Jahrbuch für biblische
Theologie, sv. 2 (1987) 106-136.
- Meersseman, G.,**
Dossier de l'Ordre de la Pénitence au XIII
siècle (Fribourg/CH, 1961) 101.
- Missionszentrale der Franziskaner (izd.),**
iz niza: Berichte - Dokumente - Kommentare:
- sv. 17: Impulse für eine Friedensstrategie
bei Franz von Assisi (Bonn, 1983).
 - sv. 38: Umkehr zum Leben.
Franziskanische Positionen zur atomaren
Bedrohung (Bonn, 1988).
 - sv. 41: Aktive Gewaltfreiheit. Eine
franziskanische Initiative (Bonn, 1989).
 - sv. 67: Menschenrechte. Unsere
Anwaltschaft für die Entrechteten (Bonn, 1997).
 - sv. 68: Spiritualität der Gewaltfreiheit.
Eine Grundpflicht des franziskanischen
Charismas (Bonn, 1997).
- Rotzetter, A.,**
Impulse für eine Friedensstrategie bei Franz
von Assisi. Theologische Einordnung und
Aktualisierung. Missionszentrale der
Franziskaner (izd.), niz: Berichte -
Dokumente - Kommentare, sv. 17
(Bonn, 1983). (*Informativni dio C
donosi isječak iz ovoga spisa*).
- Thier, L.,**
Der Friede erwächst aus der Armut. Armut und
Friede im Leben des hl. Franziskus von Assisi:
Wissenschaft und Weisheit 39 (1976) 108-122.
- UCIP-Akten,**
Ethics of Peace in a World of Violence
(Fribourg/CH, 1996).

U znaku mira

Tko želi u dijalog ući
Mora se spustiti

Sagnuti
Ne gledati sebe
Prikloniti se
Nagnuti
Ne smije htjeti posjedovati
Ne smije
se hvatati posjeda

Rad na batiku, Brazil

Poticati maštu
Osmisliti nestrpljenje
Izdržati srdžbu
Zajedno biti žalostan

Samo
malo propisa davati
Bolje povremeno i
Oprezno
Ponuditi preporuke

Nevidljivo ruke nad
Tim držati
Nečujno drugačije misliti
Ne izigravati odrasloga
Ne osjećati pogreške kao sramotu
Priznati zablude

Ipak imati pravo
Smjeti se zabrinuti
Osjećati brigu
I dijeliti je

Ne uvijek sve bolje znati
Najbolje ništa ne znati bolje
Nego tješiti

Zbunjenost dijeliti
Toplinu stvarati
Povezanost osjećati
Ljubav

...

Hanns Dieter Hüsch

Rad s Osnovnim tečajem o franjevačkoj misionarskoj karizmi

- Lekcije
- Dokumenti Crkve i Reda
- Franjevački izvorni spisi

"Osnovni tečaj o franjevačkoj misionarskoj karizmi" (CCFMC) je otpočetak koncipiran i obrađen međufranjevački, internacionalno i interkulturalno. On obuhvaća 25 lekcija u formatu A4 s prosječno 30 stranica. Na početku je uvod u strukturu i metodu učenja tečaja.

Dokumenti Crkve

- Dekret o misijskoj djelatnosti Crkve "Ad Gentes"
- Izjava o odnosu Crkve prema nekršćanskim religijama "Nostra aetate"
- Apostolsko pismo "Evangelii nuntiandi"
- Držanje Crkve prema pripadnicima drugih religija
- Enciklika "Redemptoris Missio"
- Enciklika "Redemptor Hominis"
- Dijalog i naviještanje
- Za budućnost u solidarnosti i pravednosti
- Papinsko vijeće "Cor unum"

Dokumenti Reda

- Medellín, 1971: Generalni kapitul OFM
- Madrid, 1973. Pozvanje našega Reda danas
- Mattli, 1978. Treće plenarno vijeće OFM Cap
- Mattli, 1982. Međufranjevačka poruka
- Asiz, 1982. Konferencija o islamu
- Gubbio, 1982. Izjava o ekološkoj situaciji
- Bahia, 1983. Vijeće Reda OFM
- Pravilo Trećeg reda

Franjevački izvorni spisi

- Spisi svetog Franje Asiškog
- Spisi svete Klare
- Život i čudesa svetog Franje Asiškog (Toma Čelanski)
- Legenda trojice drugova
- Legenda Perusina
- Franjo, anđeo sa šest pečata (prema svetom Bonaventuri)

Struktura tečaja

A. Franjevačka obitelj – nositeljica posebne misije

1. Kršćanstvo kao religija utjelovljenja
2. Franjevačka obitelj
3. Međufranjevačka suradnja danas
4. Formacija i daljnja formacija

B. Temelji franjevačke misionarske karizme

5. Biblijsko-proročka podloga franjevačke misije
6. Izvor misije u tajni Trojstva
7. Franjevačka misija prema ranim izvorima
8. Vjernost i izdaja: povijest franjevačke misije
9. Franjevačka misija prema suvremenim izvorima

C. Religiozno-mistična dimenzija franjevačke misionarske karizme

10. Jedinstvo kontemplacije i misije
11. Odluka za Krista i univerzalna širina
12. Univerzalno bratstvo/sestrinstvo: pomirenje s Bogom, čovjekom i prirodom
13. Franjevačko poslanje i naviještanje Riječi
14. Sestre i braća u sekulariziranom svijetu
15. Dijalog s drugim religijama – franjevački put
16. Susret s muslimanima
17. Interkulturacija kao franjevačka zadaća
18. Franjevački san jedne ameroindijanske Crkve

D. Socijalno-politička dimenzija franjevačke misionarske karizme

19. Franjo Aisiški i opredjeljenje za siromašne
20. Teologija oslobođenja iz franjevačke perspektive
21. Proročka kritika društvenih sustava iz franjevačke perspektive:
Prvi dio: kapitalizam
Drugi dio: marksizam
22. *Kao muško i žensko stvori ih...*
Franjevački izazov
23. Franjevački mirotvorni rad
24. Naš odnos prema znanosti i tehnici

Sažetak

25. Stalna zadaća franjevaca u Crkvi